

REPORTER IN VIATA TEATRALA

Dare de seamă despre MOȘTENIREA

Atît de mult ne-am obișnuit să reacționăm reflex, încît era cît pe ce să începem cu „În curînd, pe ecrane, un nou film românesc: *Moștenirea*, în regia lui...”, după scenariul lui Titus Popovici“. Ceva condiționări există, cîtă vreme filmul avînd ca subiect viața lui Mircea cel Mare e gata, scenariul fiind chiar cel la care ne referim. Nu știm (și nici nu are vreo importanță) ce a fost mai întîi, scenariul de film sau piesa de teatru. Important este doar că Titus Popovici (mare iubitor de istorie românească) „a traversat“ o perioadă de timp al țării printr-o documentare profundă, și oă binecunoscutul profesionist al scriu-

noastre scene, cum ar fi Gheorghe Cozorici, Ovidiu Iuliu Moldovan, Florin Piarsic, Radu Beligan, Mircea Albulescu, Iluica Tomaroveanu, Olga Delia Mateescu, Traian Stănescu, George Motoi, Ion Marinescu și alții. Nici această nouă frază lungă nu are darul de a încînta pe cineva, dar ea măcar oferă niște informații. O ținem în continuare așa, mulțumindu-ne — în lipsă de alternativă — cu prima funcție a reportajului, aceea de a comunica date noi despre o realitate care interesează.

Cum bănuim că montarea unei super-producții teatrale (după cîte avem știre, cea mai mare din teatrul românesc, ca

● Nu știm ce a fost mai întîi — scenariul de film sau piesa de teatru ● Acțiunea trece prin cîteva țări, prin cîteva palate și chillii, pe la Nicopole și alte cîmpuri de bătălie ● A fost nevoie să se numereze crengile marilor arbori, pentru ca mașiniștii să nu încurce pădurile ● Cînd vine figurația, în culise e ca la gară ● Dar cine poate cuprinde totul într-un reportaj !...

lui ne mai demonstrează o dată că un scenarist este mai întîi un dramaturg, adică un scriitor.

Iată că preț de patru fraze lungi n-am reușit decît să facem constatări banale, deși ar fi trebuit să începem de-a dreptul: la Teatrul Național „I. L. Caragiale“ din București se pune în scenă piesa *Moștenirea* de Titus Popovici, o super-producție teatrală în regia lui Horea Popescu și Mihai Manolescu și avînd în distribuție nume de referință ale primei

număr de personaje principale, secundare și figuranți, ca număr și complexitate a tablourilor, ca amploare a decorurilor și ca număr și varietate de costume, ca mișcare scenică și ca tehnologie de realizare) poate să intereseze pînă și pe amatorii de curiozități (nu numai pe cei care merg, de regulă, la teatru), vom alcătui — în cele ce urmează — o suocintă „dare de seamă“ asupra efortului de realizare a acestei performanțe.

Decorurile sînt semnate de Paul Bort-

Mircea cel Mare (Gheorghe Cozorici) și George Motoi (Neagotă), deocamdată „în civil“

novschi (asistent Dan Ilie) și numai despre acest capitol s-ar putea scrie cel puțin o nuvelă plină de suspans. Dacă ținem cont că, în cele 27 de tablouri, acțiunea „trece“ prin câteva țări, prin câteva palate și chilli, pe la Nicopole și alte cimpuri de bătălie, prin păduri și pe maluri de ape, prin cortul sultanului Bayazid, prin tabăra turcilor, a românilor, „acasă“ la Sigismund de Luxemburg și în multe alte locuri (săli de tron, săli de ospete etc., etc.), putem să ne facem o destul de consistentă idee despre dificultatea concepției, desenării, executării și minuirii decorurilor. E de ajuns să vă spunem că se folosesc toate „prinderile la pod“ ale scenei Naționalului și că pentru a se putea juca acest spectacol este nevoie de toți mașiniștii teatrului, chiar de cei repartizați la alte săli. E atât de „deasă“ pădurea românească, codrul, cum îi spunem noi, erou în câteva tablouri, încât a fost nevoie să se numereze crengile marilor arbori, în așa fel încât la montare, mașiniștii să nu încurce „pădurile“. Tehnologie vorbind, minunații meșteri ai atelierelor Naționalului s-au întrecut în profesionalism, în găsirea celor mai deftine (bănește) și eficiente (artistice) soluții. Structura de rezistență a trunchiurilor de arbori e din sîrmă de oțel, peste care s-a venit cu umplutură de poliester, apoi s-a lucrat, la exterior, cu bu-

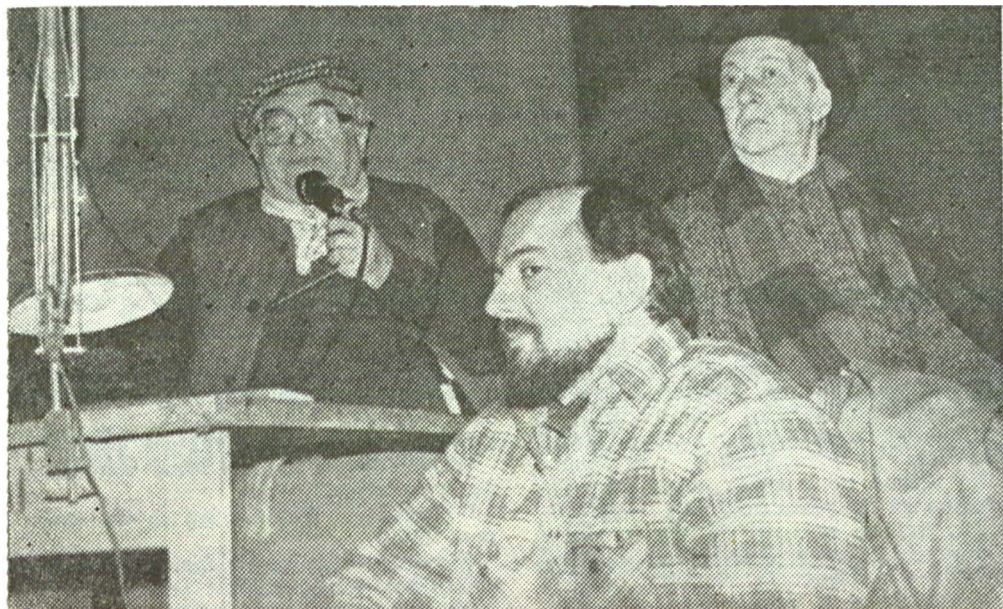
torfă, crengi subțiri, din vopsea, frunze. Inutil să vă mai spunem, pentru că vă închipuiți, că totul a trebuit făcut „să reziste“: la manevre, la căderi, la depozitare. O poveste întreagă și cu bolovanii (sau marile pietre) care sugerează un peisaj arid, un deal ros de ape etc. Structură de lemn (pe roțile! pentru manevrare), apoi umplutură, finisaj, culoare. Circulară și-o glumă la Național, care e de fapt un compliment la adresa valorii de sugestie a decorului. Dinică ar fi intrat la o repetiție, ar fi văzut bolovanii și-ar fi zis: „alcea sint Babele, nu?“.

Altă poveste (sau alt roman!) cu costumele (autori, George Dorosenco, Diana Ioan). S-a lucrat totul cu materiale „interne“, deși — așa cum ați învățat la școală — costumele împăraților, sultanilor, boierilor se cam făceau (pe vremea aceea!) cu materiale „de import“. Catifeaua de Veneția, mătasea de China, dantelele din Olanda, cașmirul, penele de struț, pietrele scumpe, perlele, toate „s-au mai inventat o dată“ în atelierelor Naționalului, prin eforturile șefilor de producție, ale maștrilor, ale tuturor celor implicați.

Nu-i ușor să dai credibilitate lumii materiale a lui Mircea Voievod, la câteva sute de ani distanță, timp în care — nu-i așa? — atât de multe s-au schimbat. Și chiar dacă, pînă la această oră, nu s-a găsit o soluție (perle de plastic sau nasturi sîdefați) pentru rochiile celor două „doamne“ din piesă (Mara de Cylli, soția lui Mircea, și Roxana, iubita din tinerețe), noi credem că — în privința reconstituirii epocii, prin costume și decor — s-a reușit o reală performanță. În care simțul artistic al autorilor și-a dat mîna, deridat, cu profesionalismul și inventivitatea compului de executanți.

Al treilea roman (de aventuri!) al acestei montări îl poate scrie recuzita. De la arcuri și săgeți, la halebarde, sulite și săbii, de la stăpînici la pocalele de vin, de la o carte pînă la un toiag e loc pentru făcut ulcor sau o criză de nervi: atât de multe, de mărunte și de dificile au fost problemele. Dar cum, pînă la această oră, mai multe rafturi de la magazia recuzitelor s-au umplut cu „materiale“, înseamnă că și acest capitol se apropie de încheiere. Mai sînt probleme cu secoură (cu care se va tăia

Trei membri ai Statului Major al Moștenirii : regizorul Horea Popescu, regizorul secund Mihai Manolescu și autorul ilustrației muzicale, Timuș Alexandrescu

oapul credinciosului boier Baldovin), cu arcurile (se vor „adapta” unele de competiție, poate nu cele ale lotului național de tir cu arcul) și cu o carafă din care se toarnă vin (la o mică petrecere ocidentală, la Nicopole).

Și uite-așa am ajuns la Angela Manu. Este coordonator de serviciu tehnic, dar la subiectul pe care-l tratăm se afirmă ca operator mecanisme scenă. Cum probabil vă închipuiți că se întâmplă la o montare de asemenea dimensiuni, în timp ce un tablou se joacă, un altul se pregătește în culise (ca montare de decor). Trecurile acestea, rapide, spectaculoase, sînt pe mîna Angelei Manu. Ea apasă pe unul din cele două sute de butoane ale pupitrului „Brown Boveri” și o culisantă aduce în scenă decor, actori, o lume. Și, vă rog să rețineți, la fiecare dintre cele 27 de tablouri sînt de făcut cel puțin 10—15 manevre. Stîngile de pod ridică sau coboară „păduri”, mobilier, paravane, cortine, culisante încărcate cu decor intră în scenă, agățătorile coboară un candelabru, o ștangă cu reflectoare vine să lumineze o scenă anume. Printre toate aceste mașinării infernale cînouă actori și mulțime de figuranți. E de ajuns ca o trapă să nuse ridice la nivel, o podea să întîrzie sau să nu se lipească „la fix” de alta, pentru ca totul să se dea peste cap. Și dacă acest lucru nu se întâmplă niciodată este

pentru că sus, la patru metri deasupra scenei, pe o pasarelă de metal, la un pupitru sofisticat, veghează Angela Manu.

Orice superproducție presupune figuranți. În acest spectacol numărul lor se ridică la aproape două sute. Sînt boieri, oșteni români, ieniceri, eumuci, femei de casă, lume pestriță, slujitori. „Mișcarea” lor e o poveste în sine. Fiecare personaj din această lume are o treabă anume de făcut. Un figurant trebuie să bată toba, alți cinci trebuie să intre în scenă într-un anume fel, opt trebuie să sărute mîna lui vodă Neagotă și să participe la divanul (sfatul) țării. Secunzii regiei (George Ulmeni și Eugen Cristea) se ocupă de această lume, ajutați de toți ceilalți. Se fac tabele, distribuții, se pune prezența, se fac măsurători (la ochi, la metru, la număr). E ca la gară, în culise, cînd vine figurația. Gheorghe Frăsineanu e boier în piesă și pensionar în viața civilă. A fost sudor și face figurație, acum, ca leac împotriva plietisului. Evechi în „meserie”. A mai jucat la Teatrul Mic (O scrisoare pierdută), la Buftea (Cel care plătesc cu viața, Există joi), acum, la Național. Nu face treaba asta pentru bani. „Pe mine mă costă 8 lei transportul și dau 15 lei pe repetiție. Vă dați seama. E ca un serviciu, pasiunea asta. Mă scol dimineața, mă bărbieresc, mă îmbrac îngrijit, plec la timp, că-mi place să fiu punctual. Ca boier, am des-

tule de făcut. Intre altele, trebuie să-i pupăm mâna lui Motol. Sigur că la repetițiile n-o fac. Dar la spectacol, când o fi, o să i-o pup, că n-am încotro. Tot ce fac trebuie să fie veridic. Așa că o să-i pup mâna. Așa făceau bolerii pe vremuri, așa trebuie să facem și noi. La urma urmei, nu-i vorba de Motol, ci de vodă!”.

Cînd uzina aceasta va începe să producă spectacole, tot greul va rămîne, seară de seară, pe umerii a doi tineri simpatici și foarte descurcăriți, altfel, bunii meseriași: regizorii tehnici Adrian Negru și Vlad Stănescu. Deocamdată, în repetiții, viața lor grea e mai ușoară: verifică — pe schițe — amplasamentele, comunică modificările, cheamă lumea la scenă, comandă mișcări de mecanisme, coordonează mașiniștii, recuzita, toate celelalte.

Tot urcînd pe treptele meseriilor care colaborează la realizarea unei superproducții, lată-ne sus, sus de tot, în vârful piramidei, la regia artistică. Mihai Manolescu e proaspăt la Național, abia a dat concurs și a primit numirea. Lucrează cu Horea Popescu și a luat Moștenirea la două săptămîni de la începutul-începuturilor (lectura la masă e datată 1 octombrie 1987). E deja de-al casei și face totul să fie tratat ca atare. Suferă că merge așa de greu cu repetițiile și că mereu sînt absențe.

Tot absențele îl mîhănesc și pe Horea Popescu. Se salvează, psihologic, prin binecunoscutul umor ardelenesc. Altfel, un profesionist care știe foarte bine ce vrea și ce poate și care suferă cînd situațiile „obiective” îl împiedică să fie eficient. În repetiții, normal, la trei replici are și cîte un pansou. Exemplificăm: „Spectacolele la care am lucrat eu, dac-or fost proaste, or fost măcar dinamice...”, precum și „De ce să fii tu mai desteaptă decît mine? (către Angela Manu). Așa că întîi fă oum zic eu!”.

Despre actorii Naționalului, nimic nou, toate bune și la locul lor. Poate doar un mai scăzut interes față de unele roluri, dată fiind mai puțin întînsa lor prezență în piesă. Dar așa e în superproducții: personaje multe (toate istorice!), rol puțin ca „spumare”. În orice caz, două personaje s-au impus încă de la repetiții: Mircea (Gh. Cozorici) și Grecul Kondilas (Radu Beligan), avantajate și de text. Cît despre text: în sine, el creează mare plăcere la lectură și se remarcă — în multe locuri — printr-un umor de bună calitate și un dialog inteligent, viu, plin de străvechea înțelepciune românească. Titus Popovici e Titus Popovici, alții nu sînt dubli.

Din „darea noastră de seamă” asupra Moștenirii lipsesc multe referințe: la suflători, la acusticieni, la coloana sonoră, la multe alte comparamente creatoare, cu rostul lor bine precizat în economia acestui efort. Dar cine le poate cuprinde pe toate într-un reportaj? Sînt conșinși că și Titus Popovici ar mai avea încă multe de scris despre Mircea Voievod. Dar asta-i piesa, cîte au mai rămas își vor face loc cîne știe cînd...

Încheiem reportajul „în ton istoric”, reproducînd un fragment de dialog dintr-o repetiție. Participă la el Gheorghe Cozorici, Radu Beligan, Horea Popescu.

Horea: — Cum ai dormit, Ghiță?

Ghiță: — N-am avut somn... Naroc eu...

Horea: — ...o tărie?

Ghiță: — De unde?! Niște somnifere. Am îmbătrînit.

Beligan: — Nici eu nu m-am simțit prea bine

Horea: — Eu, ce să mai zic?

Uite-așa trece istoria peste noi, existențele omenești. Dîndolo de trecătoare neplăceri cu sănătatea, Moștenirea merită văzută. E de la oameni, către oameni. Și ne privește mai mult decît ca pe niște simple, firave existențe.

Mihai TATULICI

P.S. După vizionarea premierei, și pentru că reportajul succede cronica, mă văd obligat să mă repliez într-un fel de cronicar de... mondenități. Nu în sensul în care se făcea relatarea pe vremuri, la „Rampa”, să spunem, și cînd se dădeau informații picante (cine cu cine a venit la spectacol, cu ce erau îmbrăcate ele, ce-au spus unii și alții în foaier), ci mai mult pentru a delimita repetițiile de spectacolul propriu-zis.

Rămîn la ideea că un actor mare poate „încălzi” chiar și o partitură mai puțin gustată de public. Atunci cînd însă textul vine în întîmpinarea sentimentelor noastre, iar actorul e deja o „certitudine”, spectacolul teatral e complet. A fost și de această dată cazul rolurilor „istorice” făcute de Gh. Cozorici, Radu Beligan, George Motol.

Un foarte reușit personaj, distribuit în această superproducție ni s-a părut personajul tehnic al Teatrului Național. Fără aportul discret și competent al luminilor (Robert Vasilescu), ilustrației muzicale (Timuș Alexandrescu), mecanicii de scenă și al regiei tehnice (ultimele două amintite deja), înclin să cred am fi asistat la o bătaie în care fiecare dintre adversari crede că a fost învins și se retrage, deși soarta luptei nu e hotărîtă.